

ОЦІНЮВАННЯ СТАНУ ІНТЕЛЕКТУАЛІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

© 2014 САРДАК С. Е., САМОЙЛЕНКО А. О.

УДК 339.9:330.101.8

Сардак С. Е., Самойленко А. О. Оцінювання стану інтелектуалізації національної економіки України в умовах глобалізації

Внаслідок інноваційного характеру розвитку світового господарства та безупинного розгортання науково-технічного прогресу однією з провідних глобальних тенденцій постає інтелектуалізація. Метою статті є оцінювання стану інтелектуалізації національної економіки України в умовах глобалізації. У статті розглянуто існуючі підходи міжнародних організацій та експертних агенцій до оцінювання рівня інтелектуалізації країн світу. Досліджено наявні показники стану інтелектуалізації у публікаціях Державної служби статистики України. Надано авторську синтетичну характеристику стану інтелектуалізації регіонів (за двадцятьма чотирма показниками) та видів економічної діяльності (за трьома показниками) національної економіки. Визначено, що в сучасних умовах підвищення рівня інтелектуалізації української економіки може відбутися, з одного боку, за рахунок збалансування стану інтелектуалізації регіонів, з урахуванням їх наявного природо-ресурсного потенціалу, соціально-економічного стану та міжнародного руху людських ресурсів. А з іншого – завдяки запровадженню нових форм національної економічної політики розвитку людських ресурсів у сферах ІТ-технологій, інформаційних послуг, спорту, освіти, космічної індустрії, туризму. Наукова новизна, практичне значення та оригінальність отриманих результатів полягає у формуванні методологічного підґрунтя щодо оцінювання стану інтелектуалізації національної економіки та подальшого проектування механізмів інтелектуалізації України у світовому просторі.

Ключові слова: оцінювання, інтелектуалізація, національна економіка, регіон, вид економічної діяльності, глобалізація, міжнародний рух, людські ресурси.

Табл.: 1. Бібл.: 22.

Сардак Сергій Едуардович – доктор економічних наук, доцент, професор кафедри економіки та управління національним господарством, Дніпропетровський національний університет ім. О. Гончара (вул. Наукова, 13, Дніпропетровськ, 49050, Україна)

E-mail: dnus@ukr.net

Самойленко Алла Олександрівна – аспірантка, кафедра економіки та управління національним господарством, Дніпропетровський національний університет ім. О. Гончара (вул. Наукова, 13, Дніпропетровськ, 49050, Україна)

E-mail: samoilenko.alla@mail.ru

УДК 339.9:330.101.8

UDC 339.9:330.101.8

Сардак С. Э., Самойленко А. А. Оценка состояния интеллектуализации национальной экономики Украины в условиях глобализации

Вследствие инновационного характера развития мирового хозяйства и непрерывности научно-технического прогресса одной из ведущих мировых тенденций стаёт интеллектуализация. Целью статьи является оценка состояния интеллектуализации национальной экономики Украины в условиях глобализации. В статье рассмотрены существующие подходы международных организаций и экспертных агентств к оценке уровня интеллектуализации стран мира. Исследованы имеющиеся показатели состояния интеллектуализации в публикациях Государственной службы статистики Украины. Представлена авторская синтетическая характеристика состояния интеллектуализации регионов (по двадцати четырем показателям) и видов экономической деятельности (по трем показателям) национальной экономики. Определено, что в современных условиях повышение уровня интеллектуализации украинской экономики может произойти, с одной стороны, за счет сбалансирования состояния интеллектуализации регионов, с учетом их существующего природно-ресурсного потенциала, социально-экономического положения и международного движения человеческих ресурсов. А с другой – благодаря внедрению новых форм национальной экономической политики развития человеческих ресурсов в сферах IT-технологий, информационных услуг, спорта, образования, космической индустрии, туризма. Научная новизна, практическое значение и оригинальность полученных результатов заключается в формировании методологической основы для оценки состояния интеллектуализации национальной экономики и дальнейшего проектирования механизмов интеллектуализации Украины в мировом пространстве.

Ключевые слова: оценивание, интеллектуализация, национальная экономика, регион, вид экономической деятельности, глобализация, международное движение, человеческие ресурсы.

Табл.: 1. Библ.: 22.

Сардак Сергей Эдуардович – доктор экономических наук, доцент, профессор кафедры экономики и управления национальным хозяйством, Днепропетровский национальный университет им. О. Гончара (ул. Научная, 13, Днепропетровск, 49050, Украина)

E-mail: dnus@ukr.net

Самойленко Алла Александровна – аспирантка, кафедра экономики и управления национальным хозяйством, Днепропетровский национальный университет им. О. Гончара (ул. Научная, 13, Днепропетровск, 49050, Украина)

E-mail: samoilenko.alla@mail.ru

Sardak S. E., Samoilenko A. A. Evaluating the State of Intellectualization of the National Economy of Ukraine in the Context of Globalization

Due to the innovative nature of the world economy and the continuity of scientific and technological progress, intellectualization becomes one of the world's leading trends. The article is aimed to evaluate the state of intellectualization of the national economy of Ukraine in the context of globalization. In the article the existing approaches are considered, which are used by international organizations and expert agencies to evaluate the intellectualization level of the countries around the world. The indicators of the state of intellectualization, available in the publications of the State statistics service of Ukraine have been researched. The author's deductive description of the intellectualization state of the regions (on the basis of twenty four indicators) and of types of economic activity (three indicators) of the national economy has been presented. It has been determined, that in the today's circumstances, an increasing of intellectualization level of the Ukrainian economy could happen, on the one hand, by means of getting balanced the status of intellectualization of the regions, given their natural resource potential, the socio-economic situation and the international human resources movement. On the other hand, this can happen due to introduction of new forms of national economic policies for human resources development in the fields of IT-technologies, information services, sports, education, space industry, tourism. The scientific novelty and practical importance, as well as originality of the obtained results is represented by an elaborated methodological framework for evaluating the state of the intellectualization of the national economy plus a further projecting of mechanisms of intellectualization of Ukraine in the worldwide context.

Key words: evaluation, intellectualization, national economy, region, type of economic activity, globalization, international movement, human resources. Tabl.: 1. Bibl.: 22.

Sardak Sergii E. – Doctor of Science (Economics), Associate Professor, Professor of the Department of Economics and Management of National Economy, Dnipropetrovsk National University named after O. Honchar (vul. Naukova, 13, Dnipropetrovsk, 49050, Ukraine)

E-mail: dnus@ukr.net

Samoilenko Alla A. – Postgraduate Student, Department of Economics and Management of National Economy, Dnipropetrovsk National University named after O. Honchar (vul. Naukova, 13, Dnipropetrovsk, 49050, Ukraine)

E-mail: samoilenko.alla@mail.ru

Внаслідок інноваційного характеру розвитку світового господарства та революційних змін у науці та техніці однією з провідних економічних тенденцій у глобальній економіці стає інтелектуалізація. Проявляється це через зростання ролі освіти та науки, збільшення ваги розумової праці, підвищення інтелекту населення, культури, підприємливості, творчих та інших здібностей. Це сприяє формуванню і вдосконаленню освітнього, професійного, наукового та духовного потенціалу суспільства, а також є найважливішими чинниками соціально-економічного розвитку. Відповідно, можна зазначити, що саме в умовах глобалізації прогресивний розвиток економіки регіону може відбуватися лише за умови підвищення рівня інтелектуалізації (за рахунок насичення життя людей, економічних відносин і виробництва розумовою діяльністю, знаннями, творчістю, інноваційністю, культурою, етикою) та врахування досвіду історичної спадщини.

Підвищений інтерес до інтелектуалізації економіки з'явився в науковій думці порівняно недавно, 20 – 30 років тому. Цій темі присвятили свої дослідження Е. Брукінг [1], В. Іноземцев [5], А. Козирев [8], Б. Леонтьев [10], Е. Опекун [11], Т. Стюарт [16], А. Тофлер [17]. В Україні досліджували дану проблематику В. Геєць [18], О. Грішнова [2], Н. Гук [3], О. Другов [4], С. Іщук [6], О. Кендюхов [7], В. Куценко [9], С. Сардак [12], В. Семиноженко [13], П. Сем'янчук [14] та інші.

Але в науковій літературі не визначено методологічні підходи до комплексного розрахунку стану інтелектуалізації національної економіки та існують дискусійні аспекти, що потребує подальшої концептуалізації [11].

Метою статті є оцінювання стану інтелектуалізації національної економіки України в умовах глобалізації. Для досягнення даної мети було поставлено та вирішено такі завдання: розгляд існуючих підходів до оцінювання рівня інтелектуалізації країн, дослідження наявних показників офіційної статистичної звітності в Україні, надання авторської синтетичної характеристики стану інтелектуалізації регіонів і видів економічної діяльності національної економіки, визначення сфер і перспектив використання результатів виміру стану інтелектуалізації. При написанні статті було використано системний підхід, методи аналізу, синтезу, абстрагування, узагальнення, уявного експерименту та обґрунтування.

Інтелектуалізація як складний процес розширення масштабів, покращення, створення, накопичення та використання знань і вмінь у суспільстві спрямовується на набуття економікою нових якостей у формах управління [4]. Інтелектуалізація господарської діяльності, інтелектуалізація праці, інтелектуалізація виробництва – є факторами соціально-економічного розвитку світу, країн, суб'єктів господарювання та людських ресурсів. І головними рушіями інтелектуалізації є глобальні суб'єкти – міжнародні організації, держави лідери, регіональні економічні та фінансові організації, потужні корпорації, інституціональні інвестори, великі міста, відомі особистості, які формують світоустрій, соціально-економічні стандарти, науково-технічний прогрес і визначають майбутні пріоритети.

У науковій літературі є велика кількість показників, які характеризують відмінності інтелектуального стану національної економіки країни. Стан інтелектуалізації національних економік у світовому просторі можна визначити і порівняти за даними міжнародних організацій та експертних агенцій. Наприклад, це Індекс людського розвитку (ІЛР) (*The Human Development Index*) – інтегральний показник, що розраховується Програмою розвитку ООН щорічно для міждержавного порівняння і вимірювання рівня життя, грамотності, освіченості та довголіття як основних характеристик людського потенціалу досліджуваних територій. Він є стандартним інструментом при загальному порівнянні рівня життя різних країн і регіонів. При підрахунку ІЛР обраховуються три виміри: довголіття – за індексом тривалості життя; знання (визначаються показниками середньої тривалості навчання та очікуваної тривалості навчання) – за індексом освіти; гідний рівень життя (вимірюється за показником валового національного доходу (ВНД) на душу населення за ПКС національної валюти в дол. США) – за індексом ВНД [20].

Глобальний інноваційний індекс (*The Global Innovation Index*) складений Всесвітньою організацією інтелектуальної власності, Корнельським університетом і міжнародною бізнес-школою «Insead», за яким у 2013 р. використано 81 показник. У 2013 р. ним охоплено 142 країни по всьому світу і використано 81 показник по цілому ряду тем. Цей показник надає багатий набір даних для аналізу світових тенденцій у сфері інновацій [19].

Індекс глобальної конкурентоспроможності (*The Global Competitiveness Index*) – розраховується за методикою Світового економічного форуму за 113 змінними, які отримуються за результатами опитування керівників компаній та за загальнодоступними даними. Усі змінні характеризуються дванадцятьма контрольними показниками, що визначають національну конкурентоспроможність країни за: якістю інститутів, інфраструктурою, макроекономічною стабільністю, здоров'ям і початковою освітою, вищою освітою та професійною підготовкою, ефективністю ринку товарів і послуг, ефективністю ринку праці, розвиненістю фінансового ринку, рівнем технологічного розвитку, розміром внутрішнього ринку, конкурентоспроможністю компаній, інноваційним потенціалом [22].

Індекс економіки знань (*The Knowledge Economy Index*) – загальний показник, який відображає загальний рівень розвитку країни або регіону по відношенню до економіки знань, що розробляють спеціалісти Світового Банку на основі врахування: якості стимулювання економіки, залучення інновацій та нових технологій, рівня освіченості та професійної підготовки населення, розвитку інформаційної та телекомунікаційної інфраструктури. [21].

Достовірними показниками інтелектуалізації національної економіки країни виступають офіційні статистичні дані щодо наукової та науково-технічної діяльності. За нашою думкою, головними 25-ма показниками стану інтелектуалізації України, які публікуються Державною службою статистики України, є: обсяг випуску аспірантів і

докторантів, кандидатів і докторів наук; кількість працівників наукових організацій та організацій, які виконують наукові та науково-технічні роботи; чисельність виконавців наукових і науково-технічних робіт за науковими ступенями та працівників-сумісників, які виконують наукові та науково-технічні роботи; фінансування витрат на виконання наукових та науково-технічних робіт; витрати на виконання наукових та науково-технічних робіт і внутрішні поточні витрати на наукові та науково-технічні роботи, виконані власними силами наукових організацій; обсяг наукових та науково-технічних робіт, виконаних власними силами наукових організацій; кількість виконаних і впроваджених наукових і науково-технічних робіт; обсяг друкованих робіт; кількість поданих та отриманих охоронних документів у Державній службі інтелектуальної власності України; обсяг поданих та отриманих документів у патентних відомствах іноземних держав; розподіл заявок на винаходи і корисні моделі; розподіл патентів на винаходи і корисні моделі; розподіл загальної обсягу фінансування інноваційної діяльності [15]. Усі ці показники пов'язані між собою та впливають на рівень інтелектуалізації регіонів України.

Синтетичне оцінювання та порівняння стану інтелектуалізації регіонів національної економіки України можна здійснити за рахунок розрахунку усередненого показника як простого середнього двадцяти чотирьох вищевказаних показників, розрахованих у відсотках, тим самим вважаючи, що кожен складові, представлені цими показниками, комплексно характеризують і однаково впливають на рівень інтелектуалізації. Наприклад, інформація за станом інтелектуалізації регіонів України у 2013 р. подана в *табл. 1*.

За даними *табл. 1*, у 2013 р. беззаперечними регіонами – лідерами інтелектуалізації були м. Київ (33,3%), Харківська (16,2%), Дніпропетровська (7,1%), Донецька (6,4) та Львівська (4,5%) області. А найнижчий рівень спостерігався у Волинській (0,6%), Житомирській (0,6%), Кіровоградській (0,6%) та Хмельницькій (0,5%) областях. Слід зазначити, що регіони-лідери відіграють провідну роль у розгортанні науково-технічного прогресу в Україні й відповідно визначальним чином впливають на стан національної економіки України. Регіони з найнижчими показниками інтелектуалізації мають недовикористані резерви, що потребує докорінної зміни їх регіональних політик економічного розвитку. Таким чином, в Україні провідним завданням державної політики є збалансування стану інтелектуалізації регіонів, з урахуванням їх наявного природо-ресурсного потенціалу та соціально-економічного стану.

Для визначення стану інтелектуалізації економіки України за видами економічної діяльності з доступних офіційних статистичних даних [15] можна застосувати три показники: *перший* – фінансування витрат на виконання наукових і науково-технічних робіт; *другий* – обсяг наукових і науково-технічних робіт, виконаних власними силами наукових організацій; *третій* – внутрішні поточні витрати на наукові та науково-технічні роботи. Аналіз стану інтелектуалізації видів економічної діяльності України у 2013 р. за трьома вищенаведеними по-

казниками засвідчує, що найбільш інтелектуалізованими були професійна, наукова та технічна діяльність (82,9%), переробна промисловість (10,54%) та освіта (6,16%). Набагато меншу частину займають сільське господарство (0,17%), транспорт (0,11%), охорона здоров'я та надання соціальної допомоги (0,10%), державне управління й оборона, обов'язкове соціальне страхування (0,01%), мистецтво, спорт, розваги та відпочинок (0,84%), будівництво (0,01%) та інші види діяльності (0,17%). Зрозуміло, що у зв'язку з політичною ситуацією в Україні в найближчі роки у сферах матеріального виробництва навряд створяться сприятливі умови формування нової економіки знань. Але у найближчій перспективі підвищення рівня інтелектуалізації української економіки може відбутися за рахунок упровадження нових форм національної економічної політики розвитку людських ресурсів у сферах ІТ-технологій, інформаційних послуг, спорту, освіти, космічної індустрії, туризму тощо.

При цьому треба враховувати, що основним рушієм інтелектуалізації є людські ресурси, які є мобільними, і результати їхньої життєдіяльності також переміщуються у просторі. Тому при оцінюванні стану інтелектуалізації національної економіки України в умовах глобалізації також необхідно аналізувати і форми міжнародного руху людських ресурсів:

- ✦ *міграцію людських ресурсів* – як просторове переміщення окремої особи або груп, спрямоване на опанування ресурсів нових територій, що пов'язано зі зміною місця проживання;
- ✦ *туризм* – як тимчасовий виїзд людей з місця постійного проживання з метою задоволення власних культурних, пізнавальних, оздоровчих, професійних та інших потреб;
- ✦ *транзитно-професійну діяльність працівників* – як тимчасове переміщення людських ресурсів з місця свого проживання, що викликано суто виробничими вимогами їхнього місця праці;
- ✦ *віртуальний міжнародний рух людських ресурсів* – як тимчасове транскордонне використання результатів праці людських ресурсів.

Відповідно, основою подальшого проектування механізмів інтелектуалізації України у світовому просторі має стати збільшення інтелектуальної складової в цих чотирьох формах міжнародного руху людських ресурсів у:

- ✦ міграційному русі – зростання ваги інтелектуальних мігрантів;
- ✦ туризмі – поширення пізнавального, професійно-ділового, наукового, етнічного й інших видів туризму;
- ✦ транзитно-професійній діяльності працівників – підвищення кваліфікації транзитерів;
- ✦ віртуальному міжнародному русі людських ресурсів – збільшення обсягу наукових розробок, винаходів, творів, патентів тощо.

Тобто мова іде про інтелектуалізацію міжнародного руху людських ресурсів як процесу підвищення вагомості професійних і загальноосвітніх знань, рівня інтелекту, інтелектуальної діяльності, які забезпечуються безперервним розвитком науково-технічного прогресу в процесі трудової діяльності у світі, що зумовлює появу нових техноло-

Таблиця 1

Показник інтелектуалізації регіонів України у 2013 р., %

Регіон	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	
		Випуск аспірантів	Випуск докторантів	Чисельність кандидатів наук	Чисельність докторів наук	Кількість працівників наукових організацій	Організації, які виконують наукові та науково-технічні роботи	Кількість виконавців наукових і науково-технічних робіт за науковими ступенями	Кількість працівників-сумісників, які виконують наукові та науково-технічні роботи	Фінансування витрат на виконання наукових і науково-технічних робіт	Обсяг наукових та науково-технічних робіт, виконаних силами наукових організацій	Витрати на виконання наукових і науково-технічних робіт	Внутрішні поточні витрати на наукові та науково-технічні роботи, виконані силами наукових організацій	Кількість виконаних наукових і науково-технічних робіт	Кількість впроваджених наукових і науково-технічних робіт	Кількість друкованих робіт	Кількість поданих заявок на видачу охоронних документів у державній службі інтелектуальної власності України	Кількість отриманих охоронних документів у державній службі інтелектуальної власності України	Кількість поданих заявок на видачу охоронних документів у патентних відомствах іноземних держав	Кількість отриманих охоронних документів у патентних відомствах іноземних держав	Кількість загального обсягу фінансування інноваційної діяльності	Розподіл заявок на винаходи	Розподіл патентів на винаходи	Розподіл заявок на корисні моделі	Розподіл патентів на корисні моделі	Усереднений показник інтелектуалізації
1																										
Україна	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
АР Крим	2,3	1,7	2,6	2,4	1,9	2,9	1,6	2,0	1,3	1,3	1,2	1,3	1,9	1,5	2,5	2,1	2,0	0	0	5,5	0,1	0,2	1,2	1,0	1,7	
Вінницька	1,5	0,7	1,8	1,5	0,5	1,5	0,5	0,6	0,3	0,3	0,3	0,3	0,8	0,6	2,1	5,8	5,4	1,1	1,4	7,3	1,9	3,1	6,3	5,0	2,1	
Волинська	1,4	1,0	1,2	0,6	0,2	1,0	0,2	0,4	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1	1,4	0,6	0,7	0	0	2,1	0,4	0,6	0,8	0,5	0,6	
Дніпропетровська	4,5	3,3	5,9	6,1	8,4	5,4	8,6	4,6	8,4	8,6	10,5	8,4	5,4	6,1	6,5	6,4	6,0	5,6	5,6	11,1	10,8	12,4	5,9	5,5	7,1	
Донецька	5,3	4,0	6,2	6,0	5,9	5,5	6,1	6,1	4,6	4,9	4,3	4,6	7,7	9,6	7,0	6,5	6,8	6,7	4,2	9,7	6,5	8,3	7,9	8,4	6,4	
Житомирська	1,1	1,0	1,2	0,7	0,3	0,9	0,3	2,4	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,2	0,9	0,2	0,3	0	0	0,8	0,9	0,8	0,1	0,1	0,6	
Закарпатська	0,9	0,2	1,1	1,0	0,6	1,1	0,6	2,6	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,1	0,6	1,2	1,1	0	0	0,3	0,9	1,3	0,4	0,6	0,7	
Запорізька	2,4	1,6	3,0	2,5	3,9	2,3	4,2	1,3	4,6	4,7	4,3	4,4	2,1	2,1	2,0	2,3	2,2	2,2	4,2	3,1	1,9	0,8	3,5	3,5	2,9	
Івано-Франківська	1,9	1,2	1,9	1,6	0,4	1,3	0,4	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3	0,9	0,6	2,1	1,4	1,8	0	12,5	5,1	0,8	1,5	0,4	0,4	1,6	
Київська	1,3	1,2	1,4	1,2	2,0	2,1	1,9	0,5	1,7	1,6	1,6	1,7	1,4	1,2	0,7	1,3	1,3	3,3	1,4	1,1	2,1	2,1	0,7	0,8	1,5	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26
Кіровоградська	0,7	0,7	0,9	0,4	0,4	1,1	0,4	1,9	0,3	0,3	0,3	0,3	0,9	1,1	0,8	0,6	0,6	0	0	1,2	0,4	0,3	0,8	0,8	0,6
Луганська	3,4	4,5	2,7	2,2	1,1	3,0	1,1	2,8	1,4	1,4	1,3	1,3	3,6	4,6	3,6	5,6	7,3	0	0	3,9	1,1	1,5	6,3	7,4	3,0
Львівська	7,8	7,3	7,3	6,8	4,2	6,6	4,1	8,8	2,8	2,7	2,6	2,8	3,5	3,0	6,3	4,6	4,0	2,2	1,4	2,7	3,8	3,9	4,2	4,4	4,5
Миколаївська	1,0	1,6	1,2	1,1	1,7	2,9	1,8	2,6	5,5	5,8	6,4	5,6	1,6	1,4	1,8	1,6	1,7	2,2	1,4	7,5	1,3	1,5	0,9	0,9	2,5
Одеська	6,5	4,8	5,4	5,5	2,8	4,5	2,9	7,6	2,1	2,0	1,9	2,1	4,7	5,8	4,5	5,6	4,3	8,9	1,4	1,0	6,8	4,0	3,8	3,7	4,3
Полтавська	2,2	1,6	2,0	1,6	0,9	1,9	0,9	3,6	0,6	0,7	0,6	0,6	1,4	1,4	3,0	2,7	2,9	0	0	2,2	1,1	0,9	2,3	2,4	1,6
Рівненська	0,6	0,2	1,3	0,7	0,2	1,0	0,2	2,7	0,1	0,1	0,1	0,1	0,3	0,4	1,0	0,5	1,4	0	2,8	0,2	0	0,4	0,8	1,2	0,7
Сумська	1,7	1,0	1,6	1,2	1,6	1,3	1,8	2,7	1,3	1,3	1,2	1,3	2,8	2,8	2,4	1,9	1,8	6,7	13,9	2,9	1,7	0,6	1,7	1,3	2,4
Тернопільська	1,4	0,5	2,1	1,6	0,2	1,0	0,2	2,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,4	0,3	1,9	1,2	1,9	0	0	0,3	0,4	0,3	1,5	1,5	0,8
Харківська	11,9	14,2	13,7	13,7	16,1	16,0	16,2	18,3	17,7	18,3	17,3	17,8	17,8	21,3	14,7	14,1	12,9	34,4	20,8	6,7	15,5	14,3	12,4	13,0	16,2
Херсонська	1,0	0,5	1,1	0,9	0,6	2,0	0,7	0,2	0,4	0,4	0,4	0,4	0,6	0,5	0,7	1,8	2,0	0	0	1,7	0,9	0,7	1,2	1,4	0,8
Хмельницька	1,0	1,2	1,7	0,9	0,1	0,5	0,1	0,5	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	1,1	0,6	0,6	0	0	1,2	0,2	0,1	0,6	0,6	0,5
Черкаська	1,7	1,4	1,5	1,1	0,8	2,2	0,8	3,6	0,5	0,5	0,5	0,5	0,6	0,8	1,7	0,5	0,6	0	0	0,3	0,2	0,3	0,6	0,4	0,9
Чернівецька	0,8	2,6	1,6	1,5	0,5	2,0	0,5	3,4	0,3	0,3	0,3	0,3	0,6	0,3	2,1	1,8	1,9	0	0	0,5	0,5	0,6	2,0	2,3	1,1
Чернігівська	0,7	0,2	1,1	0,6	0,6	1,7	0,7	1,3	0,6	0,6	0,6	0,6	1,8	0,2	1,3	0,6	0,4	0	0	1,4	0,4	0,3	0,3	0,2	0,7
м. Київ	34,2	41,5	27,2	35,9	42,7	27,3	42,0	16,6	42,8	41,8	41,8	42,6	37,9	33,4	26,8	27,4	27,6	26,7	27,8	20,1	37,0	35,5	31,2	30,9	33,3
м. Севастополь	0,6	0,3	1,0	0,8	1,2	0,9	1,2	0,2	1,4	1,2	1,3	1,4	0,4	0,3	0,5	0,9	0,7	0	1,4	0,2	1,8	2,9	0,2	0,2	0,9

Джерело: розраховано авторами за даними [15].

гій, використання яких надає соціально-економічний ефект і прискорює соціально-економічний розвиток країни.

ВИСНОВКИ

Оцінити стан інтелектуалізації національних економік в умовах глобалізації можна за допомогою міжнародного порівняння країн за існуючими методиками, а також за рахунок виміру стану інтелектуалізації регіонів та видів економічної діяльності. Тому використовувати отримані результати можуть: міжнародні організації при розробці міжнародних програм економічного розвитку; органи державної влади країн при формуванні зовнішньо- та внутрішньодержавної політики; компанії для формування інноваційної та інвестиційної політики; мігранти, туристи та особи, які здійснюють професійно-транзитну діяльність для формування людського потенціалу і капіталу; науковці та викладачі для розробки механізмів інтелектуалізації. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Брукинг Э. Интеллектуальный капитал: ключ к успеху в новом тысячелетии / Э. Брукинг. – СПб. : Питер, 2001. – 287 с.
2. Грішнова О. А. Інтелектуалізація праці – визначальна ознака постіндустріального суспільства / О. А. Грішнова // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності : зб. наук. праць Приазов. держ. техн. ун-ту. – Маріуполь, 2009. – С. 147 – 150.
3. Гук Н. А. Посилення інтелектуалізації праці та тенденції її структурних зрушень в Україні / Н. А. Гук // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – № 2. – С. 125 – 130.
4. Другов О. О. Інтелектуалізація – як шлях до підвищення конкурентоспроможності реального сектора економіки України / О. О. Другов // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. – 2009. – № 2 (7). – С. 206 – 211.
5. Иноземцев В. Л. За пределами экономического общества. Постиндустриальные теории и постэкономические тенденции в современном мире / В. Л. Иноземцев. – М. : Academia, 1998. – 640 с.
6. Іщук С. О. Інтелектуалізація як світова тенденція економічного розвитку / С. О. Іщук // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2011. – № 2. – С. 91 – 95.
7. Кендюхов О. В. Ефективне управління інтелектуальним капіталом : монографія / О. В. Кендюхов ; НАН України. Інститут економіки промисловості. – Донецьк : Дон-УЕП, 2008. – 359 с.

- 8. Козырев А. Н.** Оценка стоимости нематериальных активов и интеллектуальной собственности / А. Н. Козырев, В. Л. Макаров. – М. : РИЦ ГШ ВС РФ, 2003. – 268 с.
- 9. Куценко В.** Економіка знань потребує умілих рук / В. Куценко // Дзеркало тижня. – 2006. – № 34 (613).
- 10. Леонтьев Б. Б.** Цена капитала. Интеллектуальный капитал в российском бизнесе / Б. Б. Леонтьев. – М. : Издательский центр «Акционер», 2002. – 200 с.
- 11. Опекун Е. В.** Измерение инновационности : опыт и перспективы / Е. В. Опекун, Г. А. Хацкевич [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://elib.grsu.by/katalog/160781-356073.pdf>
- 12. Сардак С. Е.** Інтелектуалізація міжнародного руху людських ресурсів як провідний засіб вирішення глобальних проблем і викликів економічного розвитку / С. Е. Сардак // Вісник Криворізького економічного інституту КНЕУ. – 2010. – № 4. – С. 6 – 11.
- 13. Семиноженко В.** Економіка знань : потрібна гра на своєму полі / В. Семиноженко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.day.kiev.ua/uk/article/podrobici/ekonomika-znan-potribna-gra-na-svoiemu-poli>
- 14. Сем'янчук П. М.** Проблеми інтелектуалізації праці в Україні та шляхи їх вирішення / П. М. Сем'янчук // Науковий вісник НЛТУ України. – 2008. – Вип. 18.4. – С. 215 – 225.
- 15.** Статистика науки та інновацій [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrstat.gov.ua>
- 16. Стюарт Томас А.** Интеллектуальный капитал. Новый источник богатства организаций / Т. Стюарт / Пер. с англ. В. Ноздриной. – М. : Поколение, 2007. – 368 с.
- 17. Тоффлер Э.** Третья волна / Э. Тоффлер. – М. : АСТ, 2010. – 784 с.
- 18.** Україна у вимірі економіки знань / За ред. акад. НАН України В. М. Гейця. – К. : Основа, 2006. – 592 с.
- 19.** Global Innovation Index [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.globalinnovationindex.org>
- 20.** Human Development Report [Electronic resource]. – Mode of access : <http://hdr.undp.org/en>
- 21.** Knowledge Assessment Methodology [Electronic resource]. – Mode of access : <http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/WBI/WBIPROGRAMS/KFDLP/EXTUNIKAM/0,,menuPK:1414738~pagePK:64168427~piPK:64168435~theSitePK:1414721,00.html>
- 22.** The Global Competitiveness Report [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.weforum.org/reports/global-competitiveness-report-2014-2015>

REFERENCES

- Brusing, E. *Intellektualnyy kapital : kliuch k uspekhu v novom tysyacheletii* [Intellectual capital: the key to success in the new millennium]. St. Petersburg : Piter, 2001.
- Druhov, O. O. "Intelektualizatsiia – iak shliakh do pidvyshchennia konkurentospromozhnosti realnoho sektora ekonomiky Ukrainy" [Intellectual - as a way to increase the competitiveness of the real economy of Ukraine]. *Finansovo-kredytna diialnist: problemy teorii ta praktyky*, no. 2 (7) (2009): 206-211.
- "Global Innovation Index" <http://www.globalinnovationindex.org>
- Brishnova, O. A. "Intelektualizatsiia pratsi – vyznachalna oznaka postindustrialnoho suspilstva" [Intellectual work – a defining feature of post-industrial society]. In *Teoretychni i praktychni aspekty ekonomiky ta intelektualnoi vlasnosti*, 147-150. Mariupol, 2009.
- Huk, N. A. "Posyleniia intelektualizatsii pratsi ta tendentsii ii strukturnykh zrushen v Ukraini" [Increased labor intellectualization and trends and structural changes in Ukraine]. *Aktualni problemy ekonomiky*, no. 2 (2011): 125-130.
- "Human Development Report" <http://hdr.undp.org/en>

Inozemtsev, V. L. *Za predelami ekonomicheskogo obshchestva. Postindustrialnye teorii i postekonomicheskie tendentsii v sovremennom mire* [Outside the Economic Society. Post-industrial and post-economic theory of trends in the modern world]. Moscow: Academia, 1998.

Ishchuk, S. O. "Intelektualizatsiia iak svitova tendentsiia ekonomichnoho rozvytku" [Intellectual how global trend of economic development]. *Visnyk UBS NBU*, no. 2 (2011): 91-95.

Kutsenko, V. "Ekonomika znan potrebuie umilykh ruk" [Knowledge economy requires skillful hands]. *Dzerkalo tyzhnia*, no. 34 (613) (2006).

Kendiukhov, O. V. *Efektivne upravlinnia intelektualnym kapitalom* [Effective management of intellectual capital]. Donetsk: DonUEP, 2008.

Kozyrev, A. N., and Makarov, V. L. *Otsenka stoimosti nematerialnykh aktivov i intelektualnoy sobstvennosti* [Valuation of intangible assets and intellectual property]. Moscow: RITs GSh VS RF, 2003.

"Knowledge Assessment Methodology" <http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/WBI/WBIPROGRAMS/KFDLP/EXTUNIKAM/0,,menuPK:1414738~pagePK:64168427~piPK:64168435~theSitePK:1414721,00.html>

Leontev, B. B. *Tsena kapitala. Intellektualnyy kapital v rossiskom biznese* [The price of capital. Intellectual capital in Russian business]. Moscow: Aktsioner, 2002.

Opekun, E. V., and Khatskevich, G. A. "Izmerenie innovatsionnosti : opyt i perspektivy" [Measuring innovation: experiences and perspectives]. <http://elib.grsu.by/katalog/160781-356073.pdf>

"Statystyka nauky ta innovatsii" [Statistics of science and innovation]. <http://ukrstat.gov.ua>.

Stiuart, T. A. *Intellektualnyy kapital. Novyy istochnik bogatstva organizatsiy* [Intellectual capital. New source of wealth organizations]. Moscow: Pokolenie, 2007.

Semynozhenko, V. "Ekonomika znan : potrebna hra na svoiemu poli" [Knowledge economy: we need a game at home]. <http://www.day.kiev.ua/uk/article/podrobici/ekonomika-znan-potribna-gra-na-svoiemu-poli>

Sem'ianchuk, P. M. "Problemy intelektualizatsii pratsi v Ukraini ta shliakhy ikh vyrishennia" [Problems of intellectualization of work in Ukraine and solutions]. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy*, no. 18.4 (2008): 215-225.

Sardak, S. E. "Intelektualizatsiia mizhnarodnoho rukhu liudskykh resursiv iak providnyi zasib vyrishennia hlobalnykh problem i vyklykiv ekonomichnoho rozvytku" [Intellectual international movement of human resources as the leading means of solving global problems and challenges of economic development]. *Visnyk Kryvorizkoho ekonomichnoho instytutu KNEU*, no. 4 (2010): 6-11.

Toffler, E. *Tretia volna* [Third Wave]. Moscow: AST, 2010.

"The Global Competitiveness Report" <http://www.weforum.org/reports/global-competitiveness-report-2014-2015>

Ukraina u vymiri ekonomiky znan [Ukraine in terms of the knowledge economy]. Kyiv: Osнова, 2006.